

דברי הכבוד רב עולם

ספר

זִכָּרוֹן הַקָּדוֹשׁ

עם באור
תפירת והכבוד

הרב אהרן שניידר

הרב אהרן שניידר

מאמר לפרשת תולדות

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת קרן שלילי ברמת

השתוקקות יצחק ללידת יעקב

דָּבָר אַחַר 'וַיַּעֲתֶר יִצְחָק' (בראשית כה כא) דְּצַלִּי צְלוֹתֶיהָ, וְחַתֵּר חֲתִירָה לְעֵינָא לְגַבֵּי מִזְלָא עַל בְּנִין.

חֲתֵר וְחֲתִירָה

בואר ענין תפילת יצחק לעורר המזל העליון, וטעם תפילתו שיזכו הוא ורבקה להוליד את יעקב שיצא ממנו י"ב שבטים.

וְחַתֵּר חֲתִירָה בתפילתו **לְעֵילָא לְגַבֵּי מִזְלָא** - למעלה אל המזל העליון כדי להתפלל **עַל בְּנִין** - בנים, ולכן נאמר על תפילתו דווקא לשון 'ויעתר' שמתחלף בלשון 'ויחתר' (כי האות ע' והאות ח' מתחלפות), והוצרך להיות בחתירה דהיינו בקושי², ולא בתפילה סתם, כי הזכויות אינן עולות אלא עד היכל הזכות³, אבל התפילה על בנים צריך להגיע עד הכתר שהוא מזל העליון⁴, או עד היכל הרצון⁵ הנקרא מזל, ולכן הוצרך לחתור עד המזל העליון⁶.

לעיל (קלה...): מובא שרבי יהודה הלך בחצות הלילה עם בנו הנער רבי חזקיה לעסוק בתורה אצל רבי יצחק, וישבו ועסקו בפרשתו של יצחק אבינו, ופתח רבי יהודה לבאר את הפסוק (בראשית כה כא) 'וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לַיהוָה לֵנֶכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲתֶר לוֹ יְהוָה וַתֵּהָר וַרְבֵּקָה אִשְׁתּוֹ', וזה המשך דבריו:

דָּבָר אַחַר בפירוש הפסוק **'וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לַיהוָה לֵנֶכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲתֶר לוֹ יְהוָה וַתֵּהָר וַרְבֵּקָה אִשְׁתּוֹ'**, ומפרש למה נאמר 'וַיַּעֲתֶר' כדי לומר **דְּצַלִּי צְלוֹתֶיהָ** - שהתפלל תפילתו, ולא נאמר לשון אחר של תפילה⁷, כי

תפילת יצחק למזל העליון

מקורות וציטוטים

(שם פ"ט) וז"ל: היכל הרצון נגד התפארת שכן הוא עליון על כולם. עכ"ל.
1. מהרח"ו. וכותב דבריו שיש "ג תיקוני דיקנא, כלומר "ג תיקוני הזקן דיעתיקא קדישא [בחנית כתר] והם "ג מדות הרחמים 'אל רחום ותנון' וגו' (שמות לד ו) (כמבואר באידרא רבא בוח"ק פרשת נשא מדר קבו: ואילן). ודיקנא עילאה הוא הזקן העליון דאריך אנפין בחנית כתר ששם הוא שורש "ג מדות הרחמים, [ודיקנא תתאה הוא דועיר אנפין] (עיי'ן בעץ חיים שער יג פרק ט ופרק יא). ותיקון הח' מ"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין [בחנית כתר] שהוא מדת 'נוצר חסד' ותיקון הי"ג שהוא מדת 'ונקה' נקראים מזלות, מלשון 'תול כטל אמרתי' (דברים לב ב) כי מהם נוולת השפעה לחכמה ובינה, 'נוצר חסד' שהוא מזל עליון מושפיע לחכמה, ו'ונקה' שהוא מזל תחתון מושפיע לבינה (עיי'ן בעץ חיים שם פרק ט ובשער הכוונות ענין ויעבור דרוש ו), וכל "ג המדות הן בחנית "ג תיקוני דיקנא שהן בחנית כל שערות הפנים, אמנם בשם מזל יקראו רק ב' המדות הנ"ל המורמות לבחינת שערות הזקן שמכנגד הפה ולמטה, והוא טעם נוסף למה נקראות מזל מלשון תול כטל שנמשכות השערות הללו מלמעלה למטה (עיי'ן בעץ חיים שם), ומהרח"ו ביאר שהתפלל אל המזל עילאה, ולכן כתב או לכתר שהוא מזל העליון, או להיכל הרצון שכנגד התפארת שעולה אל המזל

א. כתר פז.

ב. והטעם בזה, כי כל דבר שיבוא בקושי ותחבולה נזכר בו לשון חתירה כאדם החותר בכותל ליכנס, ועל כן נאמר בגנב (שמות כב א) 'אם במחותרת ימצא הגנב', כי בתחבולות הוא בא ליכנס ברשות חבירו ליטול את שאינו שלו. וזוהר דרשו רז"ל (סנהדרין קא): במנושה 'ויעתר לו' (דה"י ב' לג יג) חתר לו הקב"ה חתירה, כי כפי מעשיו הרעים אשר עשה לא היה ראוי למחילה, לולא שהקב"ה חפץ בתשובתם של רשעים, ובדרך גיבה חתר לו הקב"ה חתירה לקבל תשובתו, וכן בנדון שלנו יצחק ורבקה ע"ה לפי טבעם וזולם השפל לא היו ראויים להוליד, לולי שחתר להם הקב"ה חתירה, והוא גם הוא חתר בתפלתו לגבי מזל המזלות שהוא מקום שהבנים תלויים שם (כתם פז).

ג. הוא הייכל הרביעי מושבת ההיכלות שבעולם הבריאה, והוא היכל הגבורה כמבואר בזהר (בראשית מג: שמות ו. פיקודי רגא). והוא בקו השמאלי עם בינה ומשם חתר יצחק עד למזל העליון. עפ"י רמ"ק.

ד. וברמ"ק כתב עד הבינה ששם שורש הבינה. וכ"כ רא"ג ומהרח"ו לקמן. ועיי'ן בהערה לקמן.

ה. ענין היכל זה עיי'ן בפרדס רמ"ק (שער היכלות פ"ו). וכתב עוד

דָּהָא בְּהוּא אַתְר תְּלִיין בְּנִין, דְּכְתִיב (שְׂמוּאֵל א' א' ט) 'וַתִּתְּפַלֵּל עַל יְהוָה', וּבְדִין 'וַיַּעֲתֶר לוֹ יְהוָה', אֶל תַּקְרִי 'וַיַּעֲתֶר לוֹ' אֶלֶּא 'וַיַּחֲתֶר לוֹ', חֲתִירָה חֲתֶר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקָבִיל לִיה, וּבְדִין 'וַתֵּחֶר רַבָּקָה אֶשְׁתּוּ'.

תָּא חֲזִי, עֲשְׂרִין שָׁנִין אֶשְׁתְּהִי יִצְחָק עִם אֶתְתִּיה וְלֹא אוֹלִידַת, עַד דְּצִלִי צְלוֹתֶיהָ. בְּנִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְרַעֵי בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקָא,

הַפְתָּר וְהַפְּבֹד

ומבאר מדוע חתר יצחק בתפילתו להגיע למזל העליון.

דָּהָא בְּהוּא אַתְר תְּלִיין בְּנִין - כי במקום ההוא [-מזל העליון] תלויים פקידת הבנים¹, כמו **דְּכְתִיב** כשחנה התפללה על בנים (שְׂמוּאֵל א' א' ט) **'וַתִּתְּפַלֵּל עַל יְהוָה'**, וממה שנאמר **'עַל יְהוָה'** ולא **'אל יְהוָה'** נלמד שהתפילה על בנים צריכה להגיע למקום שהוא מעל שם הוי"ה², והוא המזל העליון. **וּבְדִין** - ואחר שהתפלל אל המזל העליון ששם שורש פקידת הבנים אז **'וַיַּעֲתֶר לוֹ יְהוָה'** שנתקבלה תפילתו, ונאמר לשון **'ויעתר'** על קבלת התפילה³, כדי לדרוש **אֶל תַּקְרִי 'וַיַּעֲתֶר לוֹ' אֶלֶּא 'וַיַּחֲתֶר לוֹ'**, כלומר שאכן **חֲתִירָה חֲתֶר לִיה** - **לוֹ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,**

פקידת הבנים ממזל העליון

וְקָבִיל לִיה לתפילתו במזל העליון, **וּבְדִין** - ואז נפקד **'וַתֵּחֶר רַבָּקָה אֶשְׁתּוּ'.**

ומבאר הטעם שהיו האמהות עקרות, ולא נפקדו רק אחר ריבוי תפילות.

תָּא חֲזִי - בא וראה, **עֲשְׂרִין שָׁנִין אֶשְׁתְּהִי יִצְחָק עִם אֶתְתִּיה וְלֹא אוֹלִידַת** - עשרים שנה שהה יצחק עם רבקה ולא ילדה⁴, **עַד דְּצִלִי צְלוֹתֶיהָ** - עד שהתפלל תפילתו על בנים, ורק אז נפקדה רבקה, ומפרש הטעם שלא נפקד עד שהתפלל, ולא נתקיים בו מה שנאמר (ישעיה סה כד) **'והיה טרם יקראו ואני אענה'**. **בְּנִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְרַעֵי בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקָא** - בגלל שהקב"ה חפץ בתפילתם של הצדיקים⁵

מקורות וציגונים

ויעין ספר הליקוטים להאר"י (פרשת תולדות) מה שהאריך בדרך אחר. וראה עוד בראשית חכמה (שער האהבה פ"ו) ומה שהביא מדברי התקוני זוהר.
ח. בווהר נדרש כמה פעמים לשון **'על ה'** למדריגה שמעל זעיר אנפין הנקרא הוי"ה (ראה זוהר יתרו פג. פת. אחרי עט: אמור צד: ועוד).
ב. כתם פז.

י. כאמור (בראשית כ ט) **'וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אֶרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחָתוּ אֶת רַבֶּקָה'** וגו' ואחרי לידת יעקב ועשו נאמר (שם פסוק כו) **'וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּקָדַת אֶתֶם'**, וכתב רש"י: **בן ששים שנה** - עשר שנים משנשאה עד שנעשית בת שלש עשרה שנה וראויה להריון, ועשר שנים הללו צפה והמתין לה כמו שעשה אביו לשרה, כיון שלא נתעברה ידע שהיא עקרה והתפלל עליה.

יא. רמ"ז, וכתב שפסוק זה נאמר על מה שאינו צורך מוכרח, א"נ שנאמר על צדיקים שאינם במדריגה שעל ידי תפילתם ימשך שפע לכל המידות.

יב. וכן אמרו בגמרא (יבמות סד:). א"ר יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים.

העליון (כמובאר בשער הכונות ענין מנחת שבת דף ע"ה טור ב ועיי"ש בהגהה וזיפה שעה). ובספר הליקוטים (על פסוק זה) כתב שרבקה התפללה למזל העליון, ויצחק התפלל למזל התחתון. וכן ביאר בווהר חי כאן.
ז. וכן אמרו בגמרא (מ"ק כח:). אמר רבא חיי בני זמוזני לא בוכרת תליא מילתא אלא בזולת תליא מילתא. והובא ענין זה כמה פעמים בווהר (שמות ו. פיקודי רב. רע"ג פחם רט: אדרא זוטא רצב: ועוד).

ופירש הרמ"ק (אור יקר פיקודי סימן יא) זו"ל: בני חיי זמוזני לאו בוכותא תליא מלתא אלא בזולת, ורצו באומרים לאו בוכותא אל היכל זה הנקרא היכל הזכות, וזהו שאמר וכו' והטעם ששלשה אלו הם תלויים בשלש ראשונות, שהם: **'בני'** באימי עילאה ודאי שהיא אם על הבנים והבנים יוצאים מכונה, **'חיי'** מהחכמה כענין אמרו (קהלת ז יב) **'והחכמה תחיה בעליה'**, **'זמוזני'** מהכתר שהוא יושב זון מקרני ראמים ועד ביצי כנים, והמזל העליון הוא מקור שלש תלויים שנוזל ויורד מלמעלה ומושך שלשה אלו, לכך לאו בוכותא תליא מלתא שהוכות אינו דן אלא העניינים שהם תלויים בשבע מדות לבד וכו'. עכ"ל.

בְּשַׁעֲתָא דְּבַעָאן קָמִיה צְלוֹתְהוֹן עַל מַה דְּאַצְטְרִיכוּ. מַאי טַעְמָא, בְּגִין דִּיתְרַבֵּי וַיְתוֹסֵף רְבוֹת קְדָשָׁא לְכָל מָאן דְּאַצְטְרִיךְ בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקָיָא.

הַפְתָּר וְהַכְבֹּד

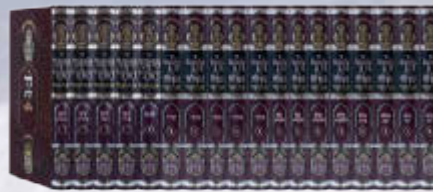
דְּאַצְטְרִיךְ - כדי שיתרבה ויתוסף שפע קודש לכל מי שצריך¹⁰ **בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקָיָא** - על ידי תפילת הצדיקים, כי בתפילתם הם פותחים את ההשפעה העליונה, ובזה נשפע שפע גם לכל אותם שלא זכו מצד עצמם¹¹.

בְּשַׁעֲתָא דְּבַעָאן קָמִיה צְלוֹתְהוֹן - בשעה שמבקשים ממנו בתפילתם¹² **עַל מַה דְּאַצְטְרִיכוּ**¹³ ולכן מנע מיצחק פרי בטן כדי שיתפלל. ומפרש **מַאי טַעְמָא** - מה הטעם שהקב"ה רוצה בתפילת הצדיקים, **בְּגִין דִּיתְרַבֵּי וַיְתוֹסֵף רְבוֹת קְדָשָׁא לְכָל מָאן**

מקורות וציטוטים

יג. כתב הרא"ג: האריך בלשונו משום דקשיא ליה דהא בלאו הכי הוה יצחק מתפלל בכל יום, והוא תקן תפלת מנחה, ותרין שהתפילה הרצויה יותר לפניו היא אותה שצויעים בצרתם. עכ"ל.
יד. הרמ"ז ביאר לשון זה, שבא לומר אע"פ שמתפללים על צורך פרטי שלהם שאינו צורך הכלל.
טו. כתב הרא"ג ז"ל: ויתוסף רבות קדישא למאן דאצטריך היינו המלכות, והענין שע"י שהצדיקים מתפללים ושואלים ממנה והיא לית לה מגרמי' כלום, אז היא עולה ושואלת מלמעלה, ובוה מתיחדת עם דודה ונוטלת השפעות וברכות מלמעלה. עכ"ל.
ו. בכתם פז כתב ז"ל: ויבאר הטעם למה היו האמהות עקרות, ואמר לפי שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, ותמיד הם מתפללים לו יתברך, אמנם הכוונה להם בזה כי המדה האחרונה [-מלכות] היא מתברכת בתפלתם של צדיקים שהם ממושכים השפע מלמעלה הימנה אליה, עד"ס אמרו ז"ל (שבת פט.) במדע"ה היה לך לעורגי וסוד אמרו (ברכות ג.) בר' ישמעאל בן אלישע כ"ג פעם אחת ננסתי להקטיר קטורת לפני לפנים והאיתי אכתריא"ל קה ה' צבאות יושב על כסא רם ונשא ואמר לי ישמעאל בני ברכני וכו', וכשהמדה הוא"ת מתברכת מלמעלה היא משפעת למטה, ויתברכו כל התחוננים ע"י תפלת הצדיק כי הוא גורם להרבות הרחמים על הבריות, ולפיכך אמרו שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, כי כשהם מתברכים מברכתו בשאלת צרכיהם גם כל בני העולם מתברכים בשבילם.

יז. כתב הרא"ג: ויעין בוזהר חי שהאריך מאד לבאר שתפילת יצחק היה לעורר את שפע המלות לשכינה הקדושה, ובדרך זה ביאר את כל דברי הזוהר. וכתב בתוך דבריו: ואלו שני מזלות היו תפלת יצחק ורבקה, יצחק היה מתפלל למול ונקא ושם היה צריך להשפיע להשכינה, כי כל חסרון בעולם שיש לאיש צדיק, הכל זה החסרון נובע מענין זה אל השכינה, על כן איש הנלבב ישים עיקר מגמתו להשפיע אל השכינה ומימלא יהיה לו ישועה, והוה 'ויעתר יצחק ליהוה' לנכ"ח מול ונקא של אשתו וכו' 'ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו', כי כשנתקן למעלה בא הישועה למטה לכל טוב וכו'. ומסיים: ומבאר והולך שתפלת צדיקים מועילה להשלים חסרון של מועלה, לכך אתרעי בצלותהוֹן בגין דיתרבי ויתוסף רבות קודשא מאן דאצטריך שהוא המלכות.
יח. הסולם. וכתב מהרח"ו: דקב"ה בעי בתפילתם של צדיקים, לפי שיע"י תפילתם נתוסף כח למעלה ננוגע, וע"י תפילת יצחק על אשתו יצאו כמה נשמות ונפקדו כמה עקרות וכו'. עכ"ל. והרמ"ז כתב: ידעה שהצדיקים בייחודיהם ותפלותיהם מכוונים להוסיף שפע הקדושה מן המדה שצריכים אליה, ובוה מוסיפים כח בכל העולמות, ולזה מייחדים כל כוונותיהם בעצם וראשונה לייחד העליונים, כי זהו חשקו של הקב"ה ואל זה יהיה טפל צרכם, ועל דרך שהן כוונות התפילות המקובלות לנו מרז"ל שכל תכליתם היא לייחוד הכוחות העליונים ננוגע אצלנו. עכ"ל.
ועיין בגינים אלימלך (על פסוק זה).

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "התת והנבוד" >

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים